

Előfizetési díj.
Jekre postán vagy helyben házhoz hordva
Egy évre 15 frt
Félévre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy órá helyben 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállítás:
Főter 4-ik számú háza a lap szellemi részét illető közlemények csejnzendők.

ÁZ ÉRTÉKESBB CÍKKEK DUÁZTATNAK.
Kéziratok nem adatkak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előzetések és hírdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap
1875. második félévére

A „Kelet” előfizetési ára:
Félévre 8 frt
Negyedévre 4 „
Egy órá 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legelőszérubbén posai utalványnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.
Nyolcz egyszerre beküldött előfizetési társzletepéldánynyal szolgálnék.

Stein János
„Kelet” kiadója.

Kolozsvár, 1875. aug. 14.

„Szénegető cigányának tókén jár az esze.” A „Kelet Népe” hozzánk ma érkezett számában keleties (nem magunkat értünk) fantáziának engedti át magát. Nem volt előtte — ugymond — titok, hogy még a választások előtt bizalmasán bizalmasabb, de élénk eszmecserre tárgyat képezze az ismeretes „zöm” némely régi emberének „szabadelvű-conservatív” párt alatisztására vonatkozó eszméje. A „Kelet” bolos „népe” a fusiónak nevezett körállapot lefolyását élénken megfigyelté, épen ebben ismerté föl első symptomáitannak, a mit a mai kormányzat alakulásának minden elfogulatlan szemlélője előrelátott, annak ugyanis, hogy e párt össze nem tartozó, sőt egymástól idegenkedő elemek pusztán mechanikai zagyalakna, nem benső vonzódás, hanem külső nyomás által szült találkozásá lévén, elemeire mihamarabb fel fog bomlani.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

ÁZ
ÖREG UR VÉDENCZEI.
REGÉNY
ket kötetben.
Írta:
Fyggare Carlen Emilia.
Első kötet.

X.
A csomag — Jólátok. — Egy kis jeletet a társalgó szobában.
— Értekezlet a jegyesek közt.
(Folytatás.)
— Nem tudom, ha e hanyagságot nagy-néand meglátogatásában, elfogadjam-e ment-ségű — vizionát Róza mosolygva. Hisz ez csupa merő makacsosság tőled édes Ferdinánd és nektek férfiaknak sem áll ez jól.
— Nem makacsosság ez tőlem kedves Róza — szölt Ferdinánd határozott hangon, ki látta, hogy könnytelen némi részben ösztönök lenni, csak hogy megszabaduljon a faggatózás-tól. Beszéltem mondom, nem „makacs-ságból” történi; hanem bizonyos kényes körülmények szolgálnak erre okul, a melyek kötelességem meg teszik nagyvénud házat — legalább egy időre — kerülnöm.
Meglepte s csodálkozva tekintett Róza vékonygaze közé. E szemekben sötét tűz lobogtat fel s ez az arcának komoly kifejezése nyilván mutatják, hogy e percben által áll minden könnyelmű eszmétől s szavai valót tartalmazznak.
— Ha ez így van édes Ferdinánd —

Látható ezekből, hogy borzasztó crisis előestéjén állunk, az új országgyűlésben a régi képviselők is benne lévén, újak is bejutván, valószínűleg több a párt, mint volt ezelőtt s ennek folytán, minden eddig létezőt országgyűlésünkkel, nagyobb virvárs lesz a jelenlegi, valószínűs özaviró chaos, minékifolytán belefel a szabadelvű-ségbe Magyarország.

Bizony, ha a „Kelet népe”-nek vezérzikkel megemészthetők volnának, nem egy új képviselőnek csínáthatnának rossz álmakat, így azonban a szabadelvűpárt csendesen alhatik.

Teljesen szemelőt téveszté az elősáryodott Sennyeypárt hívekért ástószó köz-lönye, hogy mindazon pártkrisisek, melyek a mult országgyűlésben előfordultak, szükségsezer előzményei voltak a létrejött fusiónak. A fusio sem egy pillanat, sem megmondhatatlan elhamarkodásnak, hanem hosszabb időig tartó, természetes processusnak volt műve. Tudjuk, hogy a fusio eszméje már a mult országgyűlés első napjaiban igen élénk discussiónak képezte tárgyat, már akkor meg volt fogalmazva az üdvös eszme s az egész országgyűlésben keresztl minden lépélen nyomon tanúsított szolgálatot magáról, hogy ádvössége a pártok meggyőződésében él. A Ghiezy Kálmán által megalkotott középpárt tette meg hozzá az első lépést, ezt követte később a balközép kebeleől a szébalbi szellemi képviselőknek kilépése s a mig a régi compact balközép kebeleében ilyen válságot, új hatalmas bomlást gyakorolt a fusio eszméje, addig a jobboldalon is hasonló jelenségekkel találkozunk. A kormányok, melyek a jobboldal kebeleől kikáltak, nem lehetnek elég erősek, mivel a Deák-párt kebeleében a fusiónak egy hatalmasabb kormány reménysege élt. Az a közlekedés pedig, a melyet a Deák-párt kebeleében a középpárt s a balközép felé is tapasztaltunk, magával hozta a balközép által melyen sértett Lónyay- és a balközéppel elveinél fogva nem rokonszenvező Sennyeypárt külön consolidálódását. Sőt ezt megelőzőleg nem volna nehéz bebizonyítani, hogy a Deák-párt részéről Róza: bukása részben a balközép javára hozott áldozat volt.

szólt lassu hangon a lányka — nem sürgetlek többé. Hanem azért teljes szívemből sajnálom, hogy köztetek íly viszony létezik. Csak hogy ebben még nem látok semmi okot, mi ebben eltarthatna, hogy igyekezzem megnyerni Hilda barátságát. Azért bocsáss meg, ha előbbeni feltételemmel maradok s a ma esteli táncvizigalomban helyett öt látogatom meg. Megtudtam, hogy ő sem lesz ott a vizigalomban.

— De hát miért kell annak épen ma este történni meg? — szabadkozék a kapitány. Legkisebb nyomatké sáns nálad kéresemnek, hogy köztetek íly viszonyt találai egész este, ha jelenléted nem ékesíti e kört s én pedig mint a rendezők egyike, semmiesetre sem maradtok el. Mondk meg kedves Róza, miért tagadod meg mindig minden kéresemet, te a ki mások íránt oly szelíd, oly jó és elő-zékeny vagy!

— Kedves édes Ferdinánd — szólt Róza nyájasan nyujtva kezét neki, — jövőben nem lesz okod panaszolnom rád, de a mi ezen mulatságot illeti, kérek hely elmoz más irántam. Hidd el, hogy haszok lehet mindig kedved szerint cselekszem, hanem ezúttal nem tehetem. Még azt is bevallom, hogy bizonyos körülmény okozza ellenszenvemet a táncvizigalomban íránt, de a melyet veled nem közölhetek; mert — szólt jelenléten nézve mátkájára — nekem is lehet tán egy kis titkom előléd. Hanem kedves Ferdinánd ezért ne haragudj rád, ígér meg ezt nekem!

Valóban nem vagyok ma este oly ban-gulatban, hogy részt vegyek egy táncmulatságban.

A kapitány kezét csókoló jegyesének s felállott.

— Reménytem, — szólt — hogy jövőben nézetünk s hajajnak jobb összhangban leendnek. Nincs jogom titkodni rád, hanem miután nem sikerült téged redészelnem a jó-vetelőre, távoznom kell, meg pedig sietve, mert a tanácsház terme igényli jelenléteimet.

Ling kapitány könyvedn meghajolt Róza

Kétségtelen tehát, hogy a mult or-szágyűlésnek csak nem egész folyamata, a fusio nagy művének megalkotására volt öntudatosan vagy akár a nélkül is irányulva. Nem egymástól idegenkedő ele-mek mechanikai zagyalakóit tehát, hanem épen belső vonzódás által létrehozott mű a fusio, melynek életrevalóságát csak az íly nagyban bizonyítja, hogy a küszöbön lévő országgyűlésre minden eddig lefolyt országgyűlésnek pártjainál a legnagyobbat hozta világra.

Egyébiránt a „Kelet Népe” is jól tudja, hogy mitúnt az egyetlen elő-lasztó pont, a közjogi kérdés letevéte a napirendről, csak a mult országgyűlés elemeit vetve össze, csak a mult országgyűlésben uralkodó nézetek után itélve is, sokkal nagyobb összhang uralkodik a volt balközép hívei s a valódi deákpartiak kö-zött, mint a mikora ez utóbbiak és a Sennyeypárt között volt. Nehéz tehát min-dekép remélni, hogy amazok, miután a haza aggasztó viszonyai között annyira szükségse egyöntúrt nagy pártot létreho-zták, szívesebben csatlakoznak a Sennyeypárthoz, minthogy támogatni ezt.

Embernek nem jutott osztályrészül betekinténi társai veséjébe s így arra sem fogadhat senkimen, hogy mennyire lesz compact a szabadelvűpárt vagy sem, eshe töse-gektől senki sem óhat meg a földön; ha azonban melyekben tekintünk a megelőző tünemények-be, melyek a szabadelvű párt létrehoztaák, ha ismerjük hazánk szorult viszonyait és a nagy feladatot, mely e pártira vár s ha mindezekhez hazafiságot tételünk fel kép-viselőinkben, lehetetlen jót nem remélnünk.

Hogy a „Kelet népe” ezzel szemben már egy „szabadelvű conservatív párt” keletkezését sósálja hogy váltig édesgeti már is e képezeleti pártot magához, egy oly pátról, melynek oly megdöbbenően kevés a katonája, érthető; ám vizsgálja magát a jövővel, midőn a jelen annyira tesújtó rá nézve!

— A posta és tá virda egyesítéséről írja a „P. N.” Mint már lapunkban ismételte említve volt, a kereskedelmi minisz-

elött s azzal elúnt. Róza aggodalmasan tekin-tett utána s felszajhajt: — Kétem, hogy ez valahá megtörténjen, ez idő bajosan fog elő-kezni, mert minden nap jobban meggyőződom a felől, hogy mind jelenlegi, mind nézetünk s érzelmeink moróban különböznek egymástól. Hanem miután névére kél lennem, elfogó követni minden lehetőt, hogy hajlamát meg-nyerjem s ha ez sikerül, reménylen idővel és türelemmel elérhetni azt is, hogy törekvésük s igyekeztük egy cél felé irányuljon. Ha csak egyes anyit elérhetek, hogy bizalmat öntsek belé elvem s időtelőseghem íránt, egy tá az sem marad el, hogy házi életűm nyugodt vídlamságom folyjon le. Sok okosság, sok önnegtagadást fog ez igényelni részemről, miután hiányzik nálam azon érzelme, mely egyedül képes minden torhat és kötelességet megkönyvitni az embernek. Ö Mannerstedt! — suttogók alig hallhatóan ajkai, miközben kezére hajtja égo homlokát, tánczolóhaték-e én akkor, midőn lelkedet annyira nyomja a mély fájdalom! Nem! ezt nem bírátn tenni, ez tal-haladná erőmet.

Róza nem akart tovább szabad menetet engedni gondolatának; erőszakkal igyekezett más íránt adni azoknak s szabadelvi felzajló ér-zelmeinek hatásától.

— Ah tehát látogatásom! — kiáltott fel egyszerre; — ezt szinte felédem s felugrott székről. Gyakran rendbe hozta öltözékét s kis idő múlva a már előttünk is ismeretes kis tak-ban, Borgensköld asszonyhoz látjuk belépni Rózá.

Ít minden oly barátságosan, oly lak-lyosan nézett ki. Az öreg nő, a kedves régen vált vendég megpillantásakor nyájás arcczal kelt fel székről s örömmel sietett őt ádvö-zölni. Hilda félretette gúrtárgait s várt kis-sé mig anyja bevégette öléstét s szerencse-kívánatait. Ekkor ő is testvérő csókra nyujta aj-kait s legszívesebben kérte őt, hogy találja magát egészen itthon. Róza csakhamar egészen megbárátkozott a kellemes kis házi körél.

(Folyt. köv.)

terjedésben tárgyalások folynak az íránt, hogy a posta és távirdaigazgatás s ott a hol lehet-séges, maga a kezelés is egyesíttessék. A szé-ba vett egyesítést leginkább lakarekosságszem-pontok teszik szükségessé, a mennyire már az eddigi számításokból is kitűnik, hogy az egye-sítés következtében a mostani ügykör és for-galmakhoz képest a jelenleg alkalmazott híva-talnakok létszáma néhány száz egynél (ezek számát egyik ludostónk 600, másik 380, a harmadik 150—200-ra teszi) apadni fog. Ez oknál fogva — mint nekünk utjabban írák — a posta és távirdaintézetnél üresedőben lévő és megüresedő tisztii állomások betöltése egy-egyelőre függőben marad, hogy a létszám meg-elelő leszállítását az alkalmazottak elbocsátá-sa nélkül is el lehessen érni.

— Ghiezy Kálmán a „P. Lőnyá” értesítése szerint azért nem hajlandó a képví-selői elnökséget elfogadni, mivel azon regni-cularis kötelességnek tagja ohajtna lenni, mely Ásruzával a függőben lévő kérdések íránt al-duzoni fog. — S mint elnök e bizottság tagja nem lehetne.

— A büntetőtörvénykönyv javas-latának tárgyalására összehívott ennépte utóbbi nélese kiváló érdekel birt. Ugyanis Bonis Sámuel, a legfőbb ítélszék egyik büntető tanácsának elnöke, ki eddig meg volt akadá-lyozva a tárgyalásban részt venni, előadta ú-zeteit a büntető törvénykönyv javaslatá fölött. Szerinte az alap, melyre ezen nagy gondall készített munka fektetve van, a legkorrektebb, mert a hasznosságnak az igazságosság tal pá-rostítása által lehet csak egy ököletes és ezísa-ri büntető törvényt alkotni. A beosztás és fel-osztás szerinte szintén helyes és helyes azon intézkedés is, hogy a kihágások, vétségek és büntettek közt megkülönböztetés vétett. Kü-lönbösen elismerőleg nyilatkozott a törvényja-vaslathoz fagyallt büntetési rendszerről és azon ohajt fejezte ki, bár képesek lennénk azt tel-jes mérvben keresztül vinni. Örömmel ál-duzóli a munkálattal azon igen humanisztíkus részt, mely a közvetlő intézketekre vo-natkozik, reményli, hogy fokozatosan életbe léptethetjük ezen intézketeket. Vannak a tör-vénynek egyes részletei és alapelvei is, me-

A n-enedi fűtanoda életéből

e század elején.

Részint azon időben és azon ínént tanár-kodott Enyeden több jeles férfi meg, mint He-gedűs tőrténelmi, Benkő bölcselődséi, Dr. Bar-cik természetudományi és németnyelv-tanár-ak. Valamivel későbbben a nagyon kedvelt Szász Károly, kötelese, velük együtt működő Csorja ellenben és a két Péterfi t. i. László és Albert nem igen kedvelő egybegyűlések voltak; né-mely olyas gravitás volt, mit nem akarok meg-nevezni. Csorja tanár néha a gyermeki onyel-gőség leereszkedő, pajzánkodó nyájás, máskor pedig a parasztágú durva volt. A két Péterfi is minden előtetett komolyságok mellett sok ellenszenvnek és gúnynak voltak kitéve, sőt Péterfi Albert ellenséges viszonyba vétet és mint feladó lépén fel az imádásig kedvelt Szász Károly ellen; utóbb kényszerűen volt tanári székről lemondani. László 1848. ki nem áll-batrán Enyeden a politikai szabad léget, Bo-rus-Bucsdára költözött, — szerinte — a cseu-dés béke szerető oláhok közé, kik azonban ki-nosan végeztek ki. Csontjainak maradványait ott hevernek több meggyilkoltakéval a határon, bár mostoha ház rék emlékeztet, hogy egy jól-kövel megtisztelje. Még isten ítéti a régi kor-ból szelídséggel teljes Vajnárd, és a mindenki ál-tal tisztelt, szeretett, kedélyes Mihályi tanár urakat.

Sok tekintetben jó idők voltak a régiék, s a nevezett akkori tanárok működése alól sok derék hazafi került ki: mint a meg most is élő gr. Mikó Imre, id. gr. Teleki Domokos, a Ke-mények, gr. Kun Góthárd, Zejkék; az elhaltak közül: B. Kemény Dónes Erdély Demosthene-s, és meg többen. Akkorban tanított 7—8 tanár, az alsó osztályokat juratus dekok, de a tanuló ifjúság serege jóval túl haladta az eze-rek, most 12 tanár működik 6—700 tanuló-szen megbárátkozott a kellemes kis házi körél.

lyeket nem kívánva elfogadtatni. Szólvé mi-óta a Curridál működik, legalább 22 ezer bú-nnyet tárgyal le s egy tapasztalta, hogy a beszámítás fokozatol új különbözök, hogy alig lehet a büntetés minimumát megállapítani. Enyhíti azonban a törvénykönyv a minimum megszabását a 90. §-ában foglalt rendelkezés által, melyndőfogra azon esetben, ha az enyhítő körülmények tulnyomóan nagy szá-mában vannak, a bírő a minimum-mal túl is mehet, s a szabadsághüntetés nemét is enyhébbre változtathatja. — Ezen intézkedés, ha nem is felé meg szól eb-beli kívánalmainak, de a bírő nézve még is lehetővé teszi, hogy rendkívüli körülmények közt az eset individualitását kellőleg figyelem-be vegye. Van a törvényjavaslathat a bizot-ság által már lefagyallt részében még egy ren-dekzés, melyet szók kibagyatni kívánt vol-na s ez az, a hol a felségvétség büntetének jelölését kötelezettségre az apára, a fiúra és a testvérekre is ki van mondva. Az elnököl miniszter egy megjegyzé, hogy maga a bizot-ság sem tévesztette szem elől, miszerint a kö-zvetlő intézkés a törvényjavaslathatban foglalt egész büntetőrendszer csak fokozatosan lesz elő-állítható, mindazonáltal elfogadandónak vélte a törvényjavaslathat ebbeli határozmányait, mert egy íly nagy törvényt nem rövid időre, ha-nem évek hosszu sora léptetik életbe és szük-séges, hogy ha időközben büntetőpátelek emel-tetnek, azok tudomány szívroalmán a fűl rend-szer szerint építtessék. A mi a felségvéstés-ből a családtagok jelölését kötelezettségre ille-ti, ezen kérdés a bizottságban behatáran lett megvitatta s a tagok nem zárkózók el azon tekintet elől, melyek az íly gyöngyöl családi kötelek figyelembe vetelét ajánlják; azonban a bizottság tagjai nem hunyhatnak szemet azon elősúrdni állami érdekek előtt sem, melyek a felségvéstés büntetése által megsértetnek. Ez-után az enquete folytatta a részletes tárgyalást. Erről legközelebb.

Magyar lapok szemléje.
A „Kelet Népe” előtt nem volt titok, hogy még a választások előtt élénk eszmecserre tárgyat képezte az ismeretes „zöm” némely régi emberének „szabadelvű-conservatív” párt

deák kurtá fekete dalmájában egy hosszu kes-keny táblával, melyen a névsor volt, jelenlévén az órákat a tanár uraknak a háta megótt álló neutralista által az Auditorium előtt. A kijárás a kollégiumból a classistákra nézve csak engelemmel mentett történetének, most szabad a kijárás, a togasutnak nincs jelzete. Nem egy-szer láttam 12—15 éves kollégista fiatalokat a vendéglobben borozni, szivarozni, s pinakart koc-zoztatni. Az akkori időben az ugynevezett to-gátus dekáds kevéssé lelt szorakoztat a kü-lváros. Többnyire egybegyűlések ötn, haton egyes kamarába, vitatkozók tudományos dol-gokról, mondottak meséket, anekdotákat, vagy énekeltek hazai dalokat, szavaltak Csokonai-ból s más költőkből. A szünidők bedálltára be-hívta egy cigány muzsikust; legjezártabb he-gedűs volt egy kisdok boldogóztára nevezeti, ke-vés bor mellett vigadtak a mértéktelenség, il-ledelem korlátai közt. A kil zenélők voltak, együtt zenteltek 5—6-on különbféle zene esz-közökkel.

Hogy az anyedi kollégiumba felútt a más tanítézetekben járó dekáds, főleg a sze-gényebb sorsu háromszéki ifjúság, annak köny-mű magyarizálása volt; mert más kollégiumok felett íten alkalom nyílt pézszorászra, hogy az-zal kül académikakra mehesseken. Voltak a kol-légiumnak hivatalnokai a togasutokból, többnyire juratusokból, mint például: Prebitorok, ezek felügyeltek a gabona őrlést és cipő stíft; kerteszek, kik nyári órái lakásra a kollégiumni nagy kerbe kiköltözten, onné jártak be leze-kére: a gyümölést a fáról használtia az ifjúság szendvylagások nélkül, de páldák ott helyt, a mi a körül ülősen a nagy kiterjedésű szil-vánban lehullott, azt a kortész gyűjtötte s hasz-nálta föl, volt neki gondja hogy díjál menőt föl szilva hulljon. Voltak kántorok, bántástak prassek, az első kezelt az udvari, auditori-um világlátás, különös figyelmet huza, a zené-szek néha falukra is kivetíttek temetőse mér-sékel honorarium mellett, kisebb dekok ki-küldetnek a jószágra mint regiusok mérekszo-

alkalmazásra vonatkozó eszméje. A fusonak nevezett korallpárt helyőrségi élelmet megfigyelve, ebben ismerte fel első tüneteit annak, hogy e párt az össze nem tartozó, sőt egymással egyenesen idegenkedő elemek pusztán mechanikai küzvelése, nem benső valózása, hanem külső nyomás által szült halálhözsúja. Ebből az egész tervezésből azt látja, hogy a jobboldali ellenzék eszméi hátrahozottan tért foglalnak és ennyiben dicséti benne a reményt, hogy a mai eszmézarvából és a mai pártalakulás chaosából előbb-utóbb diadalmasan fog kiemelkedni az ország valódi érdekei által vezérelt felvilágosodott conservatív politika.

A „Hon” nem küzd az eszmék ellen egyáltalán és híve a rendszerváltoztatásnak feltétlenül. Csak hogy nem szereti a közönséget ismeretlen messsisokkal (Sennyey) és közben uszó Eldorádókat boldogítani: ezért a hangzatos frázisok helyett szereti, ha az „eszmék” megtestesülnek konkrét javaslatoikkal vagy legalább követelésekkel. Ezért követeli, hogy a sokat „követelt” rendszerváltoztatás legyen konkrét alakban előadva, mert a mit eddig ellenzéki részről eddig megtudott, az sem az államháztartás rendezése, sem a gyakorlati politika köveleménye tekintetében a próbát ki nem állja. E helyett látja azt, hogy a kormány javaslataiban, melyek eddig nyilvánosságra juttak, felől minden tért és közbélyesítésre táll; látja, hogy rendszabályaitban szigorúan töröknék az államháztartás rendezésére; látja, hogy Ausztriával egyenlően folytatja az alkudozást, hogy az államjövödelmeket fokozni tudja s mindebben azt a rendszerváltoztatást látja, mely a rendnek, egymástannak és a célnak felel meg és azért a további akciókat fokozni, provokálni, elmódítani akarja. Ugy látja, hogy sem az Ausztriával való alkudoz, sem a pénzügyek belrendezéséhez új eszmék nem kellenek; csak a tömegtelen ad, eszme feldolgozása, ehhez pedig nem szelleműsséggel, hanem munka és szorgalom kell. Azért ne kiadójunk „új eszmék” után, ne várjunk oly rendszerváltozást, mely Eldorádót tárjon fel előttünk. Még kevésbé hirdessünk ilyesmit!

A „Jelenkor” elismeri, hogy a jelen kormány megalkotta az egyenes ad emelkészt, de semmi reményt nem nyújt a következő ad jövödelmeket fokozására. Sennyey nyíltan kimondta, hogy nem tartja csdészernék az egyenes adk emelkészt, hanem csdészernék tartja egy nagy kölcsönt kötni, hogy ez időt adjon azon reformok megalkotására, melyek a nemzet adköpességét fokozzák s képessé teszik elbírn a fokozott adt sokkal könnyebben, mint most viselik a jelenlegi adt. Tiszák pedig tagadják az új kölcsön szükségét s mégis rákényszerülnek. A kölcsönös az, hogy ok az új kölcsönt nem a rendszerváltozás és a nemzeti jövödelmek források növekvése érdekében fogják elköteni, hanem elfolyók költeni eredménytelenség a régi

rendszert chronicus hibáinak csak rövid időre bál ki kuzvárszól. Ez az oka annak, hogy a jelen pénzügyi politikával szemben a multi-korpus pénzügyi politikákát megfontoltat sajndija: és mégis Sennyey bár pénzügyi politikáját helyesli.

A „Pesti Napló” a jobboldali ellenzéknek nem jóslat jövét. Mert a jövő s a tények logikája mindenféle változat idezhet él, csak az embereket nem fogja megváltoztatni s így történetük mindenféle, csak az nem, hogy Sennyeynek többsége legyen. Ezért a csdész jobb ellenzék a legjobb szolgálatot tenné önnagának és a hazának, ha mindjárt az országgyűlés kezdetén, úgy mint párt feloszlónék. Egy kinos existenciától megmenekülne. Kellemtelen polemikától megkímélte magát, a házat és a publicumot. Megtakarítaná a pénzt a clubb helyiségről s egy oly drága és rossz hirlapért, a minő a „Közt Népe”, mely lapnak rész izlése, tapintatlansága, sértő durvasága és hazudósága a tisztességes embereket már annyira boszantja, hogy conservatív államférfiak reputációját is szenved alatta. Ha még legalább szellem volna benne, de Keckesméthy Aurel nem is olvasta, nemhogy írta bele. Ez a párt, az a lap, jobb ha elnyugszik. A conservatív tendenciák Magyarországon csak úgy verhetnének gyökereket, ha korhadt törzsek és gaz nem foglalják el a tért elől.

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1875. aug. 14.

A hercegovinai lázadás folytonos növekvében van. A „P. N.” bécsi levele erről a következő fontos részleteket tartalmazza:

A hercegovinai mozgalomról ide érkezett hírek a zendülésnek nagy jelentőséget adnak. Most már részleteket tudunk a Nevesinje és Trebinje mellett vívott ütközetekről. A ndkettő a csata jellegű volt, s múltán magára vonja a katonai és diplomatiai körök figyelmét. Nevesinje mellett mintegy 1400 főlék kiindult 1100 főrel ellenében. A főlék kiindult vezérlet alatt állottak, pompás hátulítottak voltak ellátva s visszaverték a törököket. A főlék e hadi szerencsése annál inkább figyelmet érdemel, mert constatálva van, hogy jelenleg már kétezer fegyveres montenegrói vount be a harc színhelyére.

Trebinje mellett is a törökök szerencsétlenül jártak. Mintegy 900 emberük rohant ki a várból; de a főlék e csapatokat visszaverték. A főlék vesztesége 30 halott, s igen sok sebesült.

Dervis basa” a háboru erdyes folytatására [Konstantinápolyból még mindig nem kapván pénzt, „török módra” segített magán. A vilájet gazdagabb földbirtokosait önkényesen megadóztatta, s bankárokkal kölcsönt kötött saját számlára. Különböző Konstantinápoly-

ból is azt távirják, hogy a porta végre erélyesen hozzáfoglott a háboruhoz. De vajon mit értenek Konstantinápolyban „erély” alatt?

Monarchiában is az kényszerhelyzetben van, hogy határainak és semlegességének megőrzására rendszabályokat kell alkalmaznia. Ide vonatkoznak a „N. Fr. Presse” ezeket írja: Megbízható helyről megértesít nekünk a Pozsonyból és Triesztből egyszerre jelentett hírt, hogy a 72. számú Ramming báró gyalogezred indulási parancsát kapott Dalmáciába. Az említett, jelenleg Pozsonyban állomásozó ezrednek az őrszel kellett volna Dalmáciába helyőrségül menni. A dalmát határon előforduló események azonban azt eredményezték, hogy amaz áthelyezést tervet két hónappal előbb halasztják.

A jelenleg Dalmáciában állomásozó csapatok, melyek egyelőre szintén ott maradnak, a 32. és 69. gyalogezred s a 21. vadászszázaló, egy hogy most ott összesen 3 gyalogezred s egy vadászszázaló lesz őrszponositva. A csapatok ezen szaporítása az 5-kén Nevesinje folyt harcok következtében lett szükségessé, minthogy ezen idő óta hercegovinai kereletek, a melyek Montenegroval és Ausztriával határosak, egészen a lázadók kezében vannak, s ezért határunk pontosabb őrzése sürgető szükségessé mutatkozik.

Triesztből tegnapelőtt érkezett sürgöny érkezett. Holnap a házi őrszék csdájából egy már futott nagyobb Lloyd-hajón egy egész gyalogezred megy Dalmáciába. Ma ismét számos, sereg jól felfegyverkezve utazott Dalmáciába. Utí börtönjeiben állítják kis kaliberű és könnyen kezelhető hegyi ágyukat (?) s löszort visznek. Az igazgatóság Dalmáciában növekszik. Az utat Grabovából Cetinjebe javítják s mindentől távirdundakat állítanak föl. Krizmanovics gazdag sereg saját költségén önkényes csapatot szervez, és Szerbiában számos segélyző bizottság alakul. Thessaliában, Albanában és Epirusban is az adomtéggazdák számos eszt fordul elő. Larissa ellenek opponál, s Valet effendi főadószező Jamninából oda utazott. A török csapatok mindenben hiányt szenvednek. Egy mai sürgöny szerint a „Mars” Lloyd-gőzös szállította el a Ramming ezredet, melynek három hadi zászlóalja tegnapelőtt este indult el, mint egy sürgöny jelenti, Pozsonyból.

Nem szenved kétséget, hogy a lázadás terjed s hogy 5-én Trebinje körül a törökök csakugyan vereséget szenvedtek. A főbaj az, hogy a török sereg igen csekély s hogy mindenben hiányt szenved, míg a lázadókból Montenegroból is más vidékekről folytonosan számos jól felfegyverkezett egység csatlakozik. Fokozza a helyzet veszélyességét az, hogy a porta többi tartományaiból is válságos hírek érkeznek s állítják a minditák. Albina kath. lakosai szintén fegyvert készítenek ragadni, ha a szultán Bib-Dodo herceg elfogott fiát szabadon bocsátja.

A társadalom

egyik szentesített törvényéről.

Tudva van, előltünk az, hogy a társadalomnak is vannak törvényei, melyeket a testületi szellem és erő érvényre emel s a szokás szentesít. A társadalom is megteremtí magát a hatalmat — magasztalni vagy eltéríteni, dicsőírt vonni egyeseknek neve köré vagy prosztitálni azokat.

— Van-e joga hozzá?

Hol igazság van, ott jog is van!

Van-e mindig igazság?

Sokszor van, sokszor nincs! Ha azonban olyan erőt bír kifejtteni, mely le nem győzhető jogot bitorolhat, az azt a hatalom jogát, melyet maga az ész is csak megtagadhat, de egy könnyen le nem győzhet.

Ezen ilyen, a hatalom és erő által kiereszkolt törvényt szentesített a társadalom a párbajban.

A mi hát eléggé brutális maradványa egy még brutálisabb századnak: torna, hol a erősebb és ügyesebb lelti a győngyöböt, mint a marhát, s a gyilkos igazságot követel és nyer a meggyilkolt felett. Circus olympicus, sőt annál is alacsonyabb, hol emberek vérengzenek emberekkel; hol a szolga nép kaczag, ordít és ujong, az imperatorok és consulok pedig mulatnak.

Ez az emberi érzelmek elfajulásának pokoli találmánya, melyben az, kinek igazsága van, elvethetik, az igaztalan, a gaz pedig még dicsőiséget is arathat.

A vad anyagi erő diadala a jog felett. Az öklöjognak, mely meghalt, kísértete, melyben senki sem hisz többé, de melytől ha megjelenik, mégis mindenki fél.

Válóságos erkölcsi kinpad, melyet ha ártatlan van is, keresztül kell szenvedned, vagy be kell valland, hogy gyáva vagy; mi időszakunkban egyértelmű, a barbár századokban bevallani kellett bübösséggel.

Es kérem a mai művelt, polgáriadosított társadalom támogatja-e vadáságnak, a nélkül, hogy idt vett volna magának azt legalább a szentül megővni, utócságitól és piszkál megkínálni.

badon nem bocsátja s örökségébe vissza nem helyezi.

A nagy hatalmak magatartása a lázadás szemben — írják Böcsöl — egyelőre változat nem fog szenvedni. Berlini jelentések szerint a legközelebbi napokban a három császári hatalom képviselői Konstantinápolyba érkeznek az egyformán szóló utasítást nyújtának át. Az utasítás tartalma megértsi, hogy a három császári hatalom a portát elég erősnek tartja a hercegovinai lázadás elfojtására. Az okmány valóságnak közölteti fog az európai hatalmakkal. A nyugati hatalmak részéről nem várható diplomatiai lépés Konstantinápolyban Anglia és Franciaország arra szoritkoznak, hogy egyszerűen tudomásul veszik a porta azon biztosítást, hogy uralaz a lázadásnak. Derby nem is vett alkalmat Beust gróffal a keleti kérdés legújabb phasisáról értekezni.

A fálváltalos „Nordd. Allg. Ztg.” Ketteler m. a. in. c. püspök már említett önévdelmi nyilatkozatáról vezérozik. — A mainczi püspök — írja a többek között — nyilatkozatával semmiképp sem tett jó diverzót az egyházpolitikai téren s ha sikerült volna is neki a püspökök a vallásos kötelesekre való utalással a következtelenség vádja alól fölmenteni, ezzel feltárta föltétlen alárendeltségüket a pápai kényuralommal szemben. Ez olyan kezdemény a csatlakozásnak, mely az állam még inkább arra kényszerítheti, hogy a katolikus egyházi tanító hatalom esleges támadásai ellen biztosítsa magát.

A orosz főváros a múlt héten nagy politikai pör színhelye volt. A nyolc vádlott mind igen fiatal s részint a legalsóbb, részint a tanulósi előtakozókhoz tartozott. Kettő közülök szatós, kettő katona, négy pedig tanuló. Azzal vádoltattak, hogy összeesküvést szerveztek, azon czélból, hogy a csárt megöljék s a Bakuniféle „szervezett anarchák” létesítsék. Persze csak meglehetősen kezdetleges előkészületek vihették. A tanuló különböző munkásokkal ismerkedtek meg, elrejtett s magános házakban „ülése” hívták őket s forradalmi beszédeket és előadásokat tartottak nekik. Az előadásoknak mely eltitolt könyv jászott főszerepet; a többi négy vádlott szintén részt vett a gyűlésekben. A tanuk szerint vádlottak következők beszélték: „A francia és más okos emberek a tengeren túl belátják, hogy az állam s a kormányok hasonlatlan és sok pénzbe kerülő intézkedések az azért megis kell őket szüntetni; ezért a franciák már fel is akasztották egyik királyukat. Használ, csak hogy szerencsétlen kísérletet tett egyszer Pugačov, a ki nyárásra huta a nemeseket s magához hirta a katonákat. Ilyen forradalom előstején áll most újra Oroszország; az oroszok két harmad része már meg van nyerve s összeesküvésben egyesült, mely a csárt a nemeseket és kereskedőket elakarja iz-

mégis itt-ott egyeseknél mutatkozik is erkölcsi dögghal, de a társadalom morális praeservatívái még elégségesek az attól megóvásra.

— Védelmezni a pártját? Legyen, de akkor oldozni kell a gyilkosságot.

Mert hiszen egyetlen csepp vér hullása — ártatlanul — gyilkosság!

En azt hiszem, hogy a társadalom, mely elég erős volt a párbajt szanctionálni — ha akarja — és erkölcsi praeservatívái nélkül a karnia kell — elég erős lesz azt úgy szabályozni, hogy az ne az aljas szenvedélynek, ne a bosszu, hiúság, vadság, gaz kiszámítás, hanem az igazság és a becsületesség fegyvere legyen.

Tökéletes alpjára az igazságszolgáltatásnak, hogy saját ügyében senki bíró nem lehet — mért lenne éppen a párbaj, az hol a felek panaszait ne kellene meghallgatni?

Még az emberi indulattól és szenvedélyektől legtávolabb álló perekben is bírák szólnak az ügy érdeméhez, egyedül azokat kellene indultakira és szenvedélyeikre hagyunk, kik egymást halálra keresik?

Avagy többet érne egy ház, egy hasonbér, egy megnye, egy aranyhalom, egy ember életéne?

Édes ayes, ki, egy maga elég erős volt gyermekét minden veszélytől megóvni és védelmezni, kétséges álmátlan éjszakkak töltsön akkor, midőn azt a társadalom védszárnya alá helyezte?

Továbbá övezgygyé és földönfutóvá engedjük téteti egy becsülettel nem azért, mert férje egy ágyast talán földi névén szőlött, vagy egy könnyelmű öngyöngnek tyukszemére hággott. Hiszen még a rablónak is ideálja a tömört érszény és kérem azt sértés nélkül ne vethessük szemére!

Boszantani a bárányt s midőn az felugorva lábaival tapogni kezd — egy mésszoros-kutyát bocsátani rá!

Vagy elesbitani a gyenge karu és rövidlátó férj nejt, azután, hogy ne alkalmatlanokdjak jeremiáidjaival — agyon puffantani. Ha az ilyen szót elveket hirdetjük, elfogadjuk és meghonosítjuk:

Uram! akkor jobb, ha a vadallatok kö-

ni, a gyárakat a munkásoknak átadni s mindenki alatt megszűntetni. Most a nép utolsó harmadt kell az eszmének megynerni. Vádlottak 6—10 évi fogságra ítéltettek.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Buda Pesten augusztus 14. 10. 6. 30 p. d. e.

Erkezett, augusztus 14. 11. 6. 35 p. d. e.

Wenkenheim. Tiszá, Száll és Trefort honlap este Bécsebe mennek, hol hétfőn a királyi emlékeztető alatt minisztertanács lesz az országgyűlés munkarendjéről ügyben.

Andrássy gróf hosszabb időre Terebesre utazott.

A hercegovinai lázadásra négyez a három északi hatalom igen békes, megnyugtató nyilatkozatokat tett a portánál.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, aug. 13. 1875.

— A magyarországi földtani társulat tagjai visszatértekben Dvórdi városunkba érkeztek. Reggel az indánálán gr. Esterházi Kálmán Kolozsvár főispánja udvözlő a város vendégeit, kik a mintán előszállásoltak, délelőtt 10 órakor a városi tanácsdshagytermében meglehetősen számú érdeklődő közönség jelenlétében zárulástuket tartották. Itt dr. Koch Antal egyetemi tanár jelenlétében a gyűlésnek, hogy a társulat elnöke és titkára akadályozva van megjelenésében, ajánlja helyét elnöknek gr. Esterházi Kálmán főispánt, ki díjensékek közt elfoglalván helyét, röviden üdvözölte a társulat itt levő tagjait s jegyzőnek dr. Koch Antal e. tanár urat kérte fel, dr. Koch Antal elfoglalván helyét, felolvasa „Erdély ösmölös maradványairól és az emberbe vonatkozó leletekről” szóló jélas értekezését, melynek végzetővel elnök gr. Esterházi Kálmán köszönetet mond a tanár urnak a tudatlanság felolvasásért, kifejezve, hogy ebből ismét csak arról győződött meg, miszerint a negyed korszakban a vizek lecsapódásá nyugt feltárta, ez is tanúsítja Magyarországhoz tartozandóságukat. Dr. Koch Antal értekezését lapunk közölni fogja. E felolvasást követőleg ugyancsak dr. Koch Antal bemutatja Tóth Mihálynak az egyetem tanárképzője egyik legszorgalmasabb 2-od éves növendékének értekezését az „erdélyi bazaltokról”, mely Tóth urnak másfélvi 22 helyeleti tet tanulmányát foglalja magában. Ezt követőleg Kürthy Sándor végzett tanárképzőjei növendék elővasta fel „A Hídeg Szamos vidéknek geológiai viszonyairól” szóló sok gondla kísézteltértekezését, melynek bevezetője a gyűlés, mely e felolvasásokban is igen szép tanúságát tapasztalhatta a kolozsvári tanárképződe elnökevalóságának, elnök indítványára jegyzőkönyvileg kövsznetet szavazott mindazoknak, kik a

zé megünnk, azok legalább bizonyos kistantánban észre sem vesznek bennünket s ha az ember csodásan marad, még csak nem is ordítanak.

Az is elhihető, hogy midőn egyéb minden drága, az élet olcsóbb, mint kölönböz. De a nagyon olcsó élet mindig a társadalom demoralizációját jelzi, mert életével minden hazai polgar, minden társadalmi tag inkább tartozik a hazának és társadalomnak, mint magának.

Az olyan nemzet, melyben sok a gyilkos és öngyilkos, szolgál már, vagy szolgál lesz.

Az erkölcsös és szabad nemzetek nem félők a halált, de szeretik az életet, mert az élet munka s a munka pedig haladás.

— És mégis, ha csakugyan a párbajt elkerülhetlen és mégis ha csakugyan virni kell a midőn meg is lehet halni, szabályozni és határozzák meg, minő esetekben, minő korban, minő körülmények és minő egyének között lehet helye a párbajnak? Határozzák meg azt is, hogy minő fegyverekkel és meddig?

Hol a társadalom engedélyeztet, parancsolhat is!

A társadalom sokszor dicsőíti az „élő”, sokszor a megholtat.

Fájdalom, hogy csak az övegyekről és árvaokról nem gondoskodik senki. Hogyszen tudjuk, jobb volna talán azokat is kipusztítani!

Állítson a társadalom magából becsületbeli bíróságot!

Szírvén és észben gazdag, nyugalmas kedvű, elfogulatlan és érdektelen emberek határozzák meg, kiknek van joguk elégtételt követelni, s kik kötelesek elégtételt adni? Főképp azok határozzák el, van-e sértés, ki a sértett fél? Határozzák el a mérték terjedhet az elégtétél, hol válik vérengzésé, és hol gyilkosságá.

En hiszen, az ember talán ér annyit, mint szorakozás, vagy élvezet? Legyen körlurrva legalább a sötétben, hiszen a világosság úgy is iszonydini fog tőle mindörökké!

Az 1762 aug. 7-éről kibocsátott több rendbeli legmagasb leiratok halál és prosztitúciók szának a párbájvirágok, s e hó, e dicső nemzet azt elfogadta, a mit mi most olcsósákolunk — pedig hát atyáink nem voltak gyávábbak nálunknál!

Szabó Géza

létani társulat kirándulást Erdélybe lehetőséget, valamint Mstrs Judd angol geológusnak is, ki házaikat látogatásával s a kirándulást részvételével szervezte. Ezel a gyűlés véget ért s a társulat tagjai az egyetemi s múzeumi gyűjtemények megtekintésére mentek. Délután pedig kirándulást rendeznek a közeli vidékre.

— **Bálabány** aszszonyt a színház igazgatósága sept. 1-16-ig vendégzonglerre nyerte meg.

— **Dr. Szent Alajos** szobeli jogtanácsosi tanár a „Pressé” értesítése szerint átment ki fog nevezeteln a csernovici egyetemhez tanárnak.

— **A Szászsebesi** románok elhatározták, hogy a képviselő választásban részt vesznek, még pedig valószínűleg azért, mert többek vannak, s a passzívokat tanácsosabbnak látják, az aktivistákhoz csatlakozni, hogy sem szászok választást biztosítsák. Egyébként azt iszik, hogy a románok és szászok egyesülni aknag egy Sennyeyráti képviselő választásra.

— **A román nép** művelődési egylete hó utolsó napjaiban tartja Bologa Jakab alnók elnöke alatt közgyűlést Sz. Régenben. A közgyűlési program egyik pontja szerint az egyet testületileg ellog ment a meghalt elnököt. Pop László sírház. E pontra néve „Telegraf” szerkesztőségét követtek meggyűztet tenni: „mikor fog az egyet alapított s elmozdított Román (Schaguna) megemlékezni, vagy a világ jutalma háttárlanság? — E gyűlési nevezetesebb teendője elnököt választani, mely aug. 30-án fog megtörténni.

— **A kolozsvári** nemzeti színház mára 1875. aug. hó 16-ától kezdve hó 1-ig, tőlőn augusztus 16-án Házassági 3 parancs, edd 17. A király álma vagy a siklósi lények, királyunk születésnapjának előestéjén jőb tanúla, szerda 18. Három kalap, csütörtök 19. Tulipán, Ha te úgy én is úgy, éntek 20. Richelieu bíróknak, újbál tanúla szegénygyörgyi jutalmánál, szombat 21. A család róme, vasárnap 22. A peleskei notárius, hétfő 3. Dózsa György. Jövő héti előadásokra kiöltöttek: Kedd 24. Gilberte 2-szor, szerda 5. Sohajok hídjá, új operette először Marcel avára, csütörtök 26. Kedves nagybácsi újbál anúla, péntek 27. Nincs előadás, szombat 8. Színházi képtelenségek Krassnai javára, asárnap 29. Egy jó madár, hétfő 30. Sohajok idja másodszor, kedden 31. Új emberek Toldi játéka először.

— **A dévai m. kir. állami tanítóké** zedbe a jövő 1875—76-ik iskolai évre a beakasztás 1875. évi szeptember 25-étől 30-igig élelőlt 11—12 óra között eszközölhetők. A épeze első évi folyamába csak azok vétettek l. kik a 16-ik életévüket már betöltötték s ymnásiumi, real, vagy polgári iskolai négy stályt jó sikerrel végeztek. A kik az említett kolai tanulmányokat nem végeztek, az anyafelől, számtanból, földrajz- és törtételemlől felvételi vizsgálatot kötelesek tenni. E felvételi vizsgálatokat az igazgatótanács szeptemb. 6 és 27. napjától kezdi. A kik később jönnek, felvételi vizsgálatra nem bocsátatnak. zorgalmas és jó magaviseletű növendékek tel-s ségélyben, vagy ösztöndíjban részesülnek. ségélyben vagy ösztöndíjban részesülnek ki-ánó növendék a nm. vallás- és közoktatás- gyi m. kir. miniszteriumhoz címzett s az zsgálatához személyesen benyújtandó folya-odványához csatolja: a) keresetlelét, b) zégett tanulmányairól szóló bizonyítványait, c) orvosí bizonylatot arról, hogy ép testű, d) zsgányegys bizonylatot, mely 1875. évsben le-lyen keltezte, a közeg előjárásáa által ki-llitva s a helyi lelkes által aláírva. Minden növendék sept. 30-ig személyesen köteles az zsgálatnál jelentkezni, magát könyvreke vála- l ellátni s az igazgató által számára kijelölt kást elfoglalni. Déva, 1875. évi aug. 8-án. adász János, kt. igazgató.

— **A kádvasárhelyi** felsőbb népis-olának jövő évi éven megnyitandó 4-ik osztályá- az a kézmű ipar tanítás is kezdetvén, a há- mószei iskolatának bizottsága megkeresésére tabó Sámuel lakatos, Thuróczy Mózes rézmű- as, Nagy József szeggyáros, Kovács András vácás, Kolonté László és Szász Károly oszma- a, Molnár Dániel timár ajánlkozta, hogy inden díj nélkül kszek a tanonczokat elfogad- és az utmutatásokat megadni. Ezen ötven- tes tny az illető iparosok áldozatkészségének ími elismerésül hozak nyilvánosságra.

— **Új képviselő.** Zalkán Csengery antal, Királyi Pál egyhangulag, Kerkapó Ká- lyi 350, Falk Miksa 600, Nagy K. 258, Hacz- l 503 szóttséggel s Molnár asper nagy öbbséggel választott meg. Letenyén abszolút öbbséget egyik jelölt so kapott, s így új vá- latsat lesz; Koch Antalnak követelő több sa- zata volt Remeténd. Új választás lesz to- bbá A-Lendvén is, hol Hájós Mihály, Virava zsef és Szalay Mihály álltak szemben egymással.

két utóbbit közt új választás fog történni. ásmegyébből eddig a következő eredmény is- eretes, Új-Verbászon Kármán Lajos, Apstin- an Schmausz egyhangulag, Ó-Becsn 66 szóttséggel gróf Ráday Gedeon, Kosz- os László nemzetiségi ellen; Ó-Kanisán Zákó indor 47 szóttséggel, Réce-Almásán Rudics

József báró nagy többséggel Mende független- ségi ellen (Asbóth János a szavazás előtt visz- szalpetált), a hódásági kerületben Rónay István szabadelvi 967 szóval, Koriny 541 és gróf apponyi Albert 410 szavazata ellen, a tovari- sovai kerületben Gromon Desz 427 szóttsé- ggel megválasztották. Zala és Bácsmegeya ös- zes eddig megválasztott képviselői a szabadel- vő pártba tartoznak. N a gy-Becskere, aug. 12. A titeli kerületben Miletics Szervátz nem- zetiségi, a rigyicsai kerületben Tóth Vilmos szabadelvi, a kerynyáji kerületben Vojnics Ja- kab szabadelvi választattak meg.

— **Vélt Simon.** természet (viz) gyó- gyszár Váradn, f. hó 15-én d. u. 5 órakor a „Kolozvári vizgyógyintézet” kerti helységében népszerűn ingyen előadást tart. Tárgy: A va- lodói ésszeleü (viz) gyógymód, ellen- telténa gyógyeszeres (alopothi) gyógy móddal. Melyre az előadómindenki szíve- sen lát. Kolozsv. augusztus 14. 1875. „Egészségi szabályok” című riportat ingyen kiosztatik.

— **A szászvárosi** magyar polgári da- lárda Szat. István király napján 1875. augus- tus 20-án az „algyógyi fürdőn” rendkívüli dal- estélyt rendez, a következő műsorozattal: 1. Az éj, írta Schubert F. éneki a vegyes kar. 2. Honvágy, (mazurka), férfi kara Ádria D. G.: éneki a férfi kar. 3. Kétszázal, Csarfaót, előadja Dingesz Eleonora k. a, és Déák G. 4. Nászkar, Wagner R. „Lohengrin” című dal- művéből: éneki a vegyes kar. 5. Románcz, (tenor solo) a „Kúnok”-ból Császár Györgytől, írta Thern Károly: éneki a férfi kar. 7. Kétszál- dal, a „Lammermoori Lucia”-ból Donizettitől; előadja Déák G. és Kövendi J. 8. Dalkeringő, írta Zsakovszky E.: éneki a vegyes kar. 9. Értlap, trófás férfi négyes, előadva a férfi kar. 10. Hália, kétszál; éneki Déák G. és Kövendi J. 11. Vadászdal, előadja a vegyes kar. 12. Nemzeti zászló és Induló, írta Huber Károly; éneki a férfi kar. Belőlti jegyek 60 kron este a pénztárnál kaphatók. Kezdeté 8 órakor.

— **Katona-körökben** igen élénk moz- galom uralkodik az íránt, hogy a tiszteknek polgári ruhát lehessen viselni. Felsőbb körök- ben ezen éhjt szintén rokonzenve talál.

— **Olvasógép** Pétery Gyula budapesti tanító új szerkeztű olvasó- és számoltató gépt a „Népszerűköt” pesti egyetéknek” padago- gai szakosztálya czélzserűnek, jónak és nélkül- zőhetlen tanszéknek nyilvánította. A gép szerkezte igen egyszerű; a szóttagok, szavak és mondatok papírszalag segítségével a gépbe vannak illesztve, melyeket a gép homlokzatán levő nyílások az osztály egyezsere, a tanító aka- ratától függő gyorsasággal olvas le. Az osztály csak egy betűt lát egyszerre, melyet mindaddig hangzatosít, míg helyét egy másik el nem fog- lalja, a mikor ez előbbinek hangja évsen egybe olvad, és így módon alkotja az olvasást. A gép számos előnye közül megemlítenők ezek: a gép által az osztály figyeleme s gondolata a tanító kezébe kerül, most egy időben az egész népes osztály egy szem, egy száj, egy gondo- lat, szóval egy gyermekké alakítatik át. A figyelemet a gyermekek között megszüldirítja; a rövidlátást megakadályozza. A tanítót meg- megemlert minden legkisebb vesződségtől, biz- tonosan vezeti a czélhoz, könnyen s jászva tanít. A gép kiadja Ríger József J. E. Pest, kecs- keméti-utca 11. szám.

— **Az augusztusi csillaghullás.** Minden esztendőben két nevezetes csillaghullás észlelhető. Augusztus 9-12-ikén és november 13 és 14-ikén. Különösen augusztus 10-ikén mutatkozik legnagyobb mérvben e sajtásdős égi tűnény, s az e napon hulló csillagokat a nép „Lőrincz könyei”-nek szolta nevezni, mert Lőrincz augusztus 10-ikére esik. A leg- több hullócsillag a Perseus csillagképből lát- szik eredin, s azért azokat Perseidáknak neve- zik a csillagászok. E csillagcsoporthoz, mint Schiaparelli 1866-ban kimutatta, az 1862-iki nagy üstökösrel hasonló pályával birnak. Ez üstökös 121 $\frac{1}{2}$ év alatt végzi körfutását és az anyagából zúnet nélkül hulló részek pályájámen- telen szakadatlan gyűrűzetet alkotnak. E gyűr- zőzet forgásában augusztus 9-12-én keresztül végig földpályáján, s annak egyes részei a föld vonaköz vonzó ereje következtében lehullanak. Különösen az éj késő óráiban észlelhető teljes pompájában e megragadó égi tűnény.

— **Nagy szerzenesétlenség** történt Trensében f. hó 5-én a város egyik legéle- kebb utcájában. Egy ott lakó ház úr és mő- zásos, hónapok óta mindennap vagy 40 darab ökröt hajtat háza elő és ott szemlét tart fe- lették. A rendőrség pedig szó nélkül tirti azt. A mondot napon egy szomszéd faluból való özevgyasszony e „szemle” alkalmával ott járt azon az utcán. Egyszerre az egyik ökr felje- rohan, a szerzenesétlenség felkötke, szavaraival végig hasította testét és aztán oda vetette a földre. A szerzenesétlenség asszony javeszké- sére többen segítségére siettek, de már későn: a boldogtalan áldozat aligba maradt életben; még halálós káljai középete is három apró gyerme- ke után siránkozott.

— **Szamadás és köszönetnyilvá- nitás.** A „polgári dalegyet” által a budapesti vízkárosultak javára augusztus 8-án tartott rendkívüli dalestély alkalmával bevértett ösz- szesen 426 frt 26 kr. melyből levonva a 141 frt 26 kr kiadás, tiszta jövedelem maradt 285 frt. Ezen összeg pedig f. évi aug. 12-én rendeltetése helyére leendő jutalás végett a budapesti főpolgármesteri hivatalhoz tettezték át. A dalestély eredménye a kedvelten idő tekin- tettebe vételével kedvezőnek mondható, mit csak is a közönség áldozatkészségének és a női bizottság lelkes hönleyni fáradozásának tu- lajdoníthatunk, melyért fogadják a t. közönség és a női bizottság tagjai egyenkint és ösz- sen az elismerés erkölcsi jutalmán kívül a dal- egyet választmányja öszinte köszönetét. A dal- egyet díszelnéke Simou Elek polgármester ur a kiadások apasztására adott 40 frt adomá- nyt, cs. k. százados Urbán Ede ur pedig aka- tonai zenekar díjtalan kirendelésért fogadják a szerzenesétlenség nevében Kolozsvár város pol- gári meleg köszönetét. A „polgári dalegyet” választmányja 1875 augusztus 12-én tartott gyűléséből kiadta: Benigni Samu elnök. Ko- leszár Sándor, titkár.

— **A párisi földrajzi kongresszus** által odaítélt jutalmak kiosztása tegnapelőtt történt meg Vallon közoktatásügyi miniszter elnöke- te alatt, kik köszönetül mondtak a külföldi ki- állítóknak, s az osztrák-magyar éjszakaskari ex- pedícióról is kitüntetőleg emlekezett meg. Je- len volt az ünnepély Mac Mahon tábornagy, Buffet belügyér, Constantin orosz nagyherceg, stb. Magyarország képviseltetése a kongressz-uson kedvező benyomást tett, s e téren is érde- mes véleményt szerzettünk. A Budapest fővá- rás által kiküldött háromszögletű munkák többsé- zatai élénken foglalkoztatták a szakértőket, s mérnökeinknek becslését szarvzt. Magyaror- szágból első osztályú érmelet kaptak: a m. kir. földtani intézet, Hunfalvy János, a köz- munkai miniszteriuma, és Budapest hatósága a háromszögletű munkáért.

— **Tolvajhoz** intézet udvarias felszó- lítás. Salinger berlini színműről egy berlini lapban következő hirdetés: tve kérek: Szom- batban este valaki a közti vasút feléirletén egy vörösbagásris toku tárczát talált jobb nadrág- zsebében. Midőn a bec silettet találta a négy- öt tallérnyi eséklytartalom mellett bocsánatot ké- rek — gondolja meg hogy a tatiemelet most ve- konyan eresztene — tudtára adom egyszer- mind, hogy az említett tárcza kedves emlé- kem, melyet nem szeretnék elvesztani. E meg- jegyzés és az a körülmény, hogy mesterségesül fogva csak balé kell nyulnia az emberi társa- dalomba s tömegesen jutnak kezébe mások tárczái, talán arra indítja, hogy az enyemet tartalmának megtartásával szives lesem visszaküldeni.

— **Az „Apollo.”** című zeneműfolyóirat negyedik kötetje legújában megjelent 8-ik szá- mának tartama: 1) Dal szöveg nélkül Doppler Ferencztől. 2) Két régi magyar nótá: 1) Pap Szász andalgója, II. Martinovics induló. Zongor- rára átírva Wachtel Aurel. 3) Nefejezt, korin- gő, Nagy Belától. 4) Gyalog után kerek föld- nent messze jár, ének és friss magyar, Thern Károlytól. 5) A boritékon — A tene törté- nemből Handel élet- és jellemrajza Kapi Gyulától. 6) Mátyás Gábor. — Vegyes. — Zene- műjegyzék. — Előzetési ár egész évre (min- tegy 100 válogatott zeneműre) 6 frt, félére 3 frt. A jelen szám 1 frtért külön is megsze- rezhető. Az előzetés vidéken legczélzserűbben a postahivataloknál postautalványozás után esz- közhető, Budán az „Apollo” kiadói hivatalában iskola-utca 681. sz. a. Minden elő megje- lent szám és kötet folyton kapható.

CSARNOK.

Phaedrus

Aesopi meséi.

Bálint Gyulától.

Első könyv.

(Folytatás.)

XI.

A számár és az oroszlan mint vadászok. Kiben más jó nincs, az magasztalja hangját: Ismeretlen megcsal, ismerők kaczagják.

Az oroszlan kedvet kapott vadászatra, S arra a számár is társul meghívatta, És meghagyta neki — bokrok mögé rejtve, Hogy a többi vadat hangjával jessze: Majd ő a futókat elfogdossa szőpen. — Ordítt is kezd a számár szőrnűképpen Réméges voltán a vadak megrádrá, Jötlen szaladnak az ismert nyalra, Hol körümbé esnek a bős orozslának, S ez, miután a vérontásnak kifáradt, Előhígya esacsi s int, hogy már hallgasson, Ez pedig nagy goral: „Nos hogy tetszik hangom?” „Pompás! s én is hogya fájol s bátorságod Nem ismerném, futtam volna, mint mások.”

XII.

A szarvas a forráson. Sokszor a dícsértől jobb, a mit megvették, E kis mese mindjárt megmutatja nektek.

A szarvas szomját egy forráson elotva, Megállott, mert képt benn megpillantotta; Magasztalja pompás ágait szarvának, S a vékony lábakra esik sok gyázkát. Rögön vadászajzt hall s kapra fűrgelábra, Fut a síkon át a kopókat kijáztára. De most erőse jut, mely gátolja szarvát, Előrik a kutyák s vadul tépik, marják. A haladókét hallák nyögni még illyepken: „Későre értém meg oh én szerencsétlen, Hogy a mit gyázkáltam, mily hasznos volt nekem, S mily káros az, a mit mindig fön dícsértém!”

XIII.

A róka és a holló. Hitelt soha se adj szines ravaszágnak, Mert annak nyomában jár keserű bánat.

Az ablak közl a holló sajtot loprán, Palatoni akart abból egy magas fán; Látta ezt a róka s nyomban így beszéle: „Oh holló, mily pompás tollaidnak fénye! Az egész testeden mily csin, mily arányok! Ha hanggal is bírnál, ugy nem volna párol.” S az a balga, midőn énekelni készül, A sajtot kigéjt folyóitott esőréből. A róka látván így sikerülve csinját, Főlkapta a sajtot s föl is falta minajárt. Szahajtoni kezdte most a holló szája, Ravasz mesterségét amannak csodálva: Ebben elő példát mutatott az álnok, Hogy az ész fölülmúl erőt, bátorságot.

XIV.

A cipészből lett orvos. Egy cipész, miután nem hajtott a kapta, Magát idegen helyt doctorgásra adta; Árúgatta ellen-mérgét fünek-fának, S az elámitott nép hitt hangos szarvának. A király szenvednén szintén betegesget, Gondolá magában, nem árt egy kísérlet. Poharat kért s abba vízet töltött, mondva, Hogy az valóságos mérged nevé volna — Készítve az orvos számára a végett, Hogy rajta kísérteket meg az ellen-mérget, S parancsol, hogy vegye be tartalmát annak, És ha nem fog rajta, várhat nagy jutalmat. Hallálfélelemmel közt gyónt a cipész most már, Hogy nem tanult orvos, csak kuruusz kontár, S azzá őt csupán a bámuló nép tette, Minden más tudósk fölött kitüntetve. Gyűlést tart a király most s így szólánéphez: Kedves hivoim, mily nagy esztelenség ez, Mely ártetek fölő egy oly embert állít, Kire más nem merne rábízni csizmát?!

Ez pedig írva van azoknak számára, Kiknek gaz csalókat fizet bárgyúsága.

XV.

A számár szava az öreg pástorhoz. Szamarat őrzött a legelőn a pástör, Kik öreg volt immár s nem valami bátor. Hirtelen halló zajt hall s nagyon megretten, S így szól: „Ha nem futunk elfognak mindketten.” A lomha kérdőleg fordul most hozzája: „Mit vélsz, ha esem az éven hatalmába, Vajjon fog-e rám az nyomni kettős terhet?” „Nem hiszem.” — válasza ez lón azőrenek. — „S hát nem mindegy nekem, — mond a füles erre, Kinek szolgálók, ha marad hátam terhe?”

Hogya uralkodót változtat az állam, A szegényre nézt csak név-változtatás van, Megtanulhatjátok e rövid példában.

XVI.

A juh, a szarvas és a farkas. Ha a család szintén család kezest állít, Nem hogy fizessen, de károsítani vágyik.

A juhát a szarvas kölcsön búzát kére S készeül a farkast állította érre. Az eszt sejtve mond: „A farkas lop s elláll, Te pedig futsz, bizva serény lábaidban, S ha az idő eljő hol fizetneket kell, Akkor én titeket hol keresetek fel?”

XVII.

A juh, a kutyá és a farkas. A rágalmazó néb a juhot fölhírta, Hogy a kölcsön kapott kenyért adja vissza. Tanu volt a farkas, aki állítja hittel, Hogy a juh nem egygyel tartozik, de tizzel. Mi volt mit tenni hát! — így elidétve, Rárótt tartozását a juh kifizette. Pár napra megölte a farkast egy csapda, A juh látja s mond: „Im, én azok jutalma!”

XVIII.

A számár, a majom és a vakondok. Panaszra fakadt a majom farkok nélkül, A számár meg, hogy nem kapott szarvát éköl; „Hallgatassok! — szolt a vakand — inkább engem Sajnálhatnátok, a kik vakon születtem.”

Örökké panaszlunk, szemünk könnyet hullat, Nem látva, hogy mára több bajok toluhat! Nyomorultunk vigaszt nyujt a nyomorultabb.

XIX.

Az anya-kuty. Mindig gonosz czéja van a késztinségnek, Arra int e pélla, hogy kikérüljétek.

Egy kutyá elbársát igen szépen kérte, Hogy lakát adná át neki kölyözésre, Könnyen megkapta. — Majd a szabott időre Kivátna a más, hogy menjon ki böhle, De ez kis vársát könyörögve esdett, A meg fiókái lesznek erősebbek. Midőn ez is lejárt, a tulajdonosnak Unsólása is lett sürgősebb, nyomósabb: „Jó, — így szolt amaz, — ha nekem s fiaimnak Megfelelés erőben, — akkor megint birjad.” (Folytatás következik).

KÖZGAZDASÁG

A monarchia kereskedelmi mér- lege 1875. első felében. A hivatalos adatok szerint az ez évi bevétel a múlt év megfelelő szákhöz képest egészen véve 26.3 millió frt többletet tüntet fel. A bevétel ugyanis az idén 223,195,813 forint a múlt év megfelelő 196, m. 920,859 frtjával szemben. A kivétel 258 m. 912,094 frt. 15,133,091 frttal kevesebb, mint a megfelelő évszakban tavaly. A forgalom egész- ben véve tehát mintegy 8 millió forinttal nö- vekedett. Az ez idei kivétel kevesebblet a kö- vetkező cikkre esik: gabona, disznózsír, szá- lonna, nyers és félig feldolgozott érekek, gépek, rövidárak, fa-, üveg- és csérepárók.

— **Oroszországban** az aratási kilá- tások nem a legkedvezőbbek. Az általánosan uralkodó tartós hősz a vetésekre, főleg az or- szágháti és délnagytári részekben igen kárteko- nyan hatott. Kiebben, Podoliában, Bessarabiá- és Cherzonban attól tartanak, hogy az aratás az idén rosszabb lesz, mint valaha. Sőt Be- sarabiá északi részében és Cherzonban a rétek és legelők is annyira kiasztak, hogy a marhák számára aligha lesz elégleges takarmány. A terménykereskedők, kik nagyban számítnak a termények árának jelentékeny emelkedésére, már kezdik is készletben lévő terményei ket viz- szartartogatni.

Erdélyi városok piactők árjegyzéke.

— **A kolozsvári** piact árai 1875. aug. 12-ről 1875. (auszt. mérő). Tisztázata 4 frt 90 kr. elegybuz 2 frt 80 kr, rozs 2 frt 80 kr zab 1 frt 95 kr, széna 1 frt 85 kr, egy öl fa 10 frt — kr, alomszalma — frt 85 kr, zsup- szalma 1 frt — kr, marhahús 21 kr, kony- haliszt 8 kr, kőres 16 kr, lenese 24 kr, pa- szuly 18 kr, búza 24 kr, burgonya 1 frt 55 kr, disznózsír — frt 48 kr, hagyama 7 kr, fokhagyma 14 kr, árpa mérője — frt — kr, törökbuza 2 frt. 85 kr.

Kolozsvárt, 1875. aug. 12.

A városi kapitányaságtól
Incze József,
t. alkapi.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Augusztus 13-án 5% Metalikus 7075 frt Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 7405 frt. 1860-iki államlkölcsön 112.30 Bankrésze- nyek 931. — Hitelrészvények 215.20 London 111.51 frt. Ezüst 101.15 Cs. kir. arany 528 —. — Napoleon'd'or 894 — 100 mark németfr- téku 54.85 —.

Urbéri kőtvények: Magyarországi 81.75 Temesvári 80.75 Erdélyi 81. — Horvátország 84. —

Felolós szerkesztő: Békésy Károly.

Nyilttér.

PERL fogorvos

jelenleg Csik-Tusnádon ren- del fog- és szájbajokban és készít mü- fogakat és légnyomatu sorfo- gakat; idegenek egy fogat egy óra alatt kapnak, egész fogsort egy nap alatt.

Lakása van a 35. házszám alatt.

Jelzálog-kölcsönök

a birodalom bármely részében, te- lekjönvezezt földbirtokra 1000 frttól a legmagasabb összegig 5 $\frac{1}{2}$ és 6 % kamat mellett törlesztésre. 2000 frton felüli kölcsönöket rövidebb idő alatt és 5000 frton felülieket még előnyösebb módozatok mellett eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar- és kereskedelmi ügynö- ki iroda
Kolozsvárt, belmonostor utca 19. szám.
(Értekezhetni posta után, vagy személyesen naponta a n. 1-16-ig.)

